

Скры льлячя

XVIII

8019 (III)

62-1129

№ 6

ІСКРЫ ІЛЬЛІЧА 6

Год 4
выдання

1932 г.

Двухтыднёвая часопісь для меншых дзяцей
ОРГАН ЦК ЛКСМБ І НАРКАМАСВЕТЫ

Гэты нумар часопісі — антырэлігійны. Матар'ял гэтага нумару скарыстайце ў час кампаніі супроць папоўскага „вялікадня“, за большавіцкую сяўбу.

Падрыхтуйце антырэлігійны вечар у час „вялікадня“. Развучэце п'ескі, якія надрукаваны. Паставіць іх вельмі лёгка.

На вечары можна наладзіць дэклімацыю і чытаньне кароценькіх мастацкіх твораў. Многа матар'ялу для дэклімацыі і чытаньня зьмешчана ў часопісі. Можна падабраць творы на гэтую тэму і з іншых выданьняў. На вечар запрасеце сваіх бацькоў.

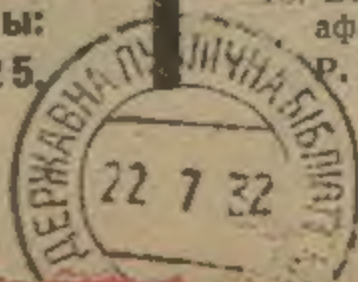
У школе і групе акцябрат патрэбна выдаць насыценныя газэты, прысьвечаныя антырэлігійнай кампаніі. Правядзеце гутаркі аб большавіцкай вясье і ворагах нашага будаўніцтва.

Будзем усе ўпарта змагацца супроць рэлігіі, за пяцігодку!

Адрас рэдакцыі і канторы:
МЕНСК, КАМСАМОЛЬСКАЯ, 25.

ЗЬМЕСТ

1. Супроць рэлігіі, за пяцігодку!
2. Павукі і мухі — Д. Бедны.
3. Ільліч — супроць багавіцтва.
4. Папоўскія цуды — урывак з апавесьці П. Галавача.
5. Як Антэк стрэў „вясельнае“ — К. Крапіва.
6. Царква на службе буржуазіі.
7. Школа хлусьні — зьдэкаў — апаэма А. Пальчэўскага.
8. Газэта юных бязбожнікаў.
9. Песня пра сяўбу большавіцкую — Т. Кляшторны.
10. Як поп жыў — п'еска.
11. У гасьцях у дзяду — Дурава.
12. Юныя бязбожнікі — п'еска А. Цітавай.
13. Дзіцячы рабочы — п'еска.
14. Падумай.
15. Папы і кулакі — нашы ворагі — Малевіча.
16. Вокладка і мастацкае афармленьне нумару — Р. Ізмайлава.

супроць рэлігіі

8019 (III)

ЗА ПЯЦІГОДКУ

Мы рыхтуемся да ўдарнай бальшавіцкай вясны. Ня дрэмлюць і нашыя ворагі—поп, кулак, падкулачнік і іншыя. І яны рыхтуюцца да вясны. Ды яшчэ як рыхтуюцца, каб сарваць нашу работу, пашкодзіць выканаць вялікія пляны сяўбы, пашкодзіць працы на заводах.

Яны пускаюць у ход розную хлусьню, страшаць рабочых і калгаснікаў богам. Яны рыхтуюцца да папоўскіх сьвят—„вялікадня“, „Юр'я“ і іншых.

Гэтыя „сьвяты“, таксама як і багі — выдумка папоў, выдумка багатых. Выдумалі ўсё гэта вельмі даўно, каб трымаць у пакоры бедных.

Навука выкрыла ўсе гэтыя „сьвяты“ і „багоў“: хто яны і для чаго яны выдумляліся.

Ужо нават і дзеці ведаюць, што багі і папоўскія сьвяты — гэта казкі, створаныя багатымі і папамі розных масьцей.

Але ад старога ладу ў нас асталіся моцныя перажыткі. Многа хто яшчэ верыць у такія казкі. А папы і кулакі карыстаюць з гэтага. Яны пры дапамозе выдуманых сьвятаў, розных забабонаў выступаюць супроць новага жыцця. У дні сьвят яны будуць старацца адцягнуць працоўных і іх дзяцей ад работы.

Мы ўсе павінны дружна выступіць супроць папоўскага „вялікадня“, змагацца супроць нашых ворагаў, змагацца за пяцігодку вялікага будаўніцтва.

ПАВУКІ І МУХІ

Дзілі-бом!.. Дзілі-бом!..
 Стаіць цэркаў—божы дом,
 А ў тым доме—павучок,
 Павучок-крыжавічок,
 Павучок на сем пудоў,
 „Усё ад правядных трудоў“.
 І, націснуўшы клубук,
 Ухмыляецца павук
 Ды ўсё звоніць цэлы дзень:
 Дзелень-дзень!.. Дзелень-
 дзень!..

*

Павук весела жыве,
 Сабе сетачку снуе,
 Ды у сетку ловіць мух:
 Баб старэнькіх, маладух,

І падлеткаў, і дзядкоў—
 Ўсіх набожных мужыкоў.
 Мухі жаласна гудуць,
 Павуку дары нясуць,
 Запаўняюць божы дом.
 Дзілі-бом!.. Дзілі-бом!..

Ай вы, братцы мужыкі,
 Ай вы, братцы беднякі,
 А даўно вам павуку
 Даць пара-бы па баку.
 Башы душы ён „спасаў“,
 Вашу кроў павук смактаў
 Ды вугняў, раскрыўшы рот:
 — „І дурны-ж у нас народ!“

І Л Ь Л І Ч

СУПРОЦЬ БОГА

Навука даўно выкрыла рэлігійныя выдумкі.

Мы павінны ВУЧЫЦЦА, ВУЧЫЦЦА І ВУЧЫЦЦА — такі наказ пакінуў нам тав. Ленін. Бо толькі навука вызваляе чалавека ад перажыткаў старога.

Было гэта ў Петраградзе ў першыя гады рэвалюцыі. Да Ільліча прыйшлі старыя сяляне даведацца пра зямлю. Пагутарылі з Ільлічом і выходзіць ужо сабраліся. Толькі ля парогу затрымаліся: відаць, нешта яшчэ сказаць хочуць.

— Вы чаго, таварышы? — пытаецца Ільліч — Кажэце смела.

— Вось запытацца хацелі, — нерашуча пачынае адзін з іх, — чалавек ты, бачым, добры... за нас стаіш. Ды ўвесь ты наш. А толькі кажучь, што ты ў бога ня верыш і ня молішся ніколі. Праўда гэта?

Ленін усміхнуўся і адказаў:

— Грэшны гэтым: у бога ня веру і дарагога часу на папоўскія малітвы ня трачу. Ды і вам ня раю. А чаму так — садзеся, растлумачу.

І Ленін пачаў тлумачыць старым сялянам пра папоўскія выдумкі.

Праз гадзіны паўтары выйшлі сяляне ад Ільліча.

Нібы мя тыя гэта былі людзі!

— Але доўга і лоўка нас дурманілі богам, — сказаў адзін з іх. — Цяпер толькі праўды даведаліся.

— Сьляпыя мы былі, — як краты, — сказаў другі.

— Да хаты прыдзем, — рашуча сказаў трэці, — папоў разам з абразамі павыкідаем. Годзе народ дурыць!

ПАПОЎСКІЯ ЦУДЫ

Каб лепш адурманьваць працоўных, папы і ўсе богавы служкі прыдумляюць розныя „цуды“. Цёмныя, несьведомыя людзі часта пападаюць на вудачку папоў — вераць у гэтыя „цуды“.

Якіх толькі „цудаў“ не выдумляюць папы! Усякімі спосабамі стараюцца яны зацямяць галовы працоўных.

Папы разам з кулакамі змагаюцца супроць калектывізацыі. Яны ўгаварваюць беднякоў і сераднякоў: „ня ідзеце ў калгас, бог пакарае“. Але мала хто іх слухае. Тады кулацтва з папамі выдумляюць „цуды“.

Вось як пралетарскі пісьменьнік П. ГАЛАВАЧ апісвае адно такое „цуда“ ў сваёй аповесьці „СПАЛОХ НА ЗАГОНАХ“. Гэта „цуда“ выдумалі папы з кулакамі, каб пашкодзіць калектывізацыі ды вярнуць сабе ранейшае панаваньне.

УРЫВАК З АПОВЕСЬЦІ

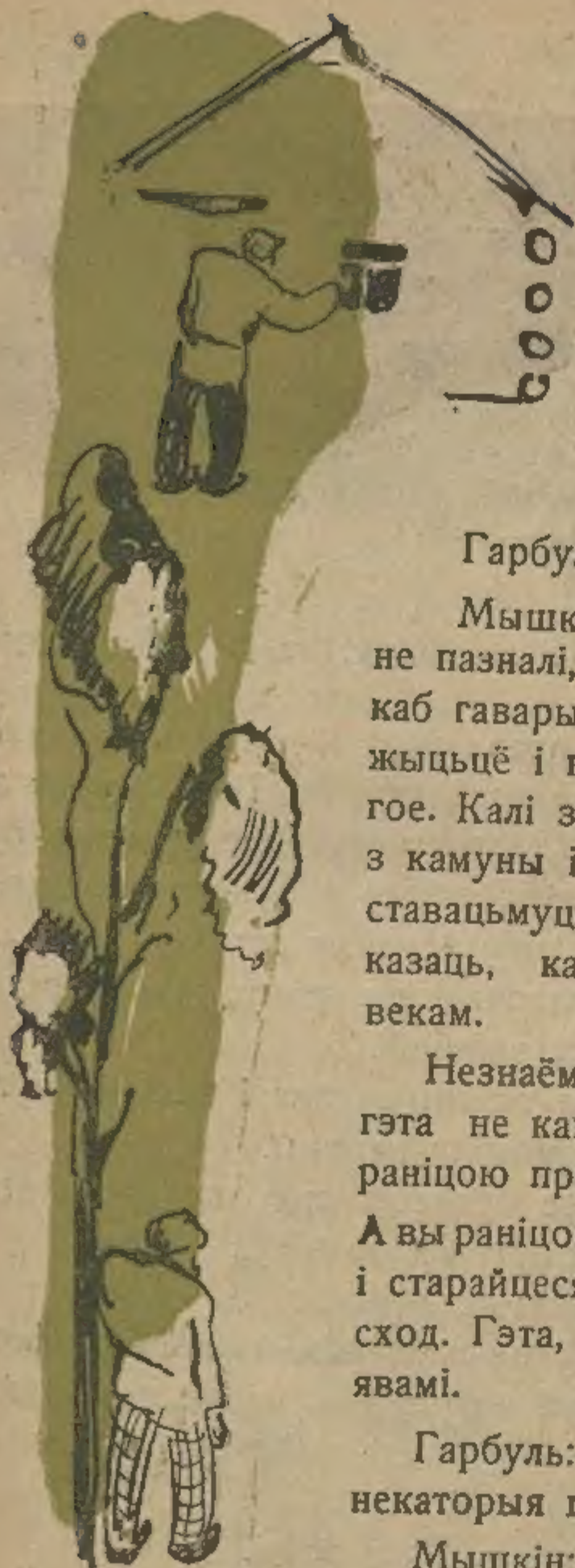
Г а л а в а ч

Увечары, калі густыя змрокі надышоўшай ночы агарнулі спакоем і маўклівасьцю вёску і поле, на хутар да Мышкіна прышлі двое мужчын. Адзін з іх падышоў да акна і тры разы стукнуў у акяніцу. Хутка за гэтым бразнула клямка хатніх дзьвярэй, адсунуўся запор у сенцах і на двор вышаў сам гаспадар.

Усе трое яны адышлі пад павець і селі там на дошках.

Усё наўкола так і дыхае глыбокім спакоем. У гэтым спакоі глухнуць і зьнікаюць усе гукі і цішыня ад гэтага здаецца насьцярожанай. З-пад павеці плывуць ціхія мяккія шэпты трох галасоў. Калі-б іх пачуў хто блізка, ён пазнаў-бы знаёмыя галасы Мышкіна і Гарбуля Захара і адрозьніў-бы нейчы зусім чужы, нячуты раней голас. Усе трое гавораць па чарзе.

Гарбуль: — Я прынёс ад бацьшкі эвангелье. Старое, невялічкае, у самы раз.

Мышкін: — А вопратка як у вас?

Незнаёмы: — Акурат пад жабрака.

Мышкін: — Дык трэба сёння-ж пайсьці і прасіцца да каго кольвеч нач.

Незнаёмы: — Трэба ісьці ў хату, дзе старыя.

Гарбуль: — Я пакажу да каго пайсьці.

Мышкін: — Толькі, каб, барані божа, не пазналі, што нарошна. Трэба ня вельмі, каб гаварыць, а лепш іх распытаць пражыцьцё і намякнуць так-сяк на адно-другое. Калі запытаюць адкуль, скажаце, што з камуны і больш не гаварэце, а як прыставацьмуць, скажэце, што боязна праўду казаць, каб не палічылі дрэнным чалавекам.

Незнаёмы: — Я гэта ведаю. Ты пра гэта не кажы. Я паначую і яшчэ заўтра раніцою прайдуся па хатах, прасіць буду. А вы раніцою прыходзьце навіны праведаць і старайцеся, каб ніхто не пайшоў на сход. Гэта, калі ня выйдзе справа з заявамі.

Гарбуль: — Я думаю, што выйдзе. Ужо некаторыя гаварылі пра гэта.

Мышкін: — Абавязкова раскажэце, як высяляюць, што высяляюць усіх, хто

хоць крышку гаспадар.

Гарбуль: — Эвангелье бацюшка раіў чытаць толькі сабе, а ім толькі тады, як папросяць. А каб зацікавіліся, дык чытаць

так, каб чулі і не разьбіралі слоў, паціху, тады абавязкова папрсяць.

Мышкін: — Як пайдзеце, я праз мінут дзесяць на хвой буду званіць, нібы ў адзін звон на хаўтурах. Гэта акурат ля царквы. А вы, як пачуеце звон, адразу стукайце ў вакно, будзеце, каб пачулі. Запытайце, чаго ноччу ў царкве звоняць...

Незнаёмы: — Каб не ўгадалі, што ў рэйку гэта?

Мышкін: — Ня бойцеся! Спрасоньня ды ноччу, спалохаюцца. А нашы званы акурат як рэйка звоняць.

Незнаёмы: — Тады добра. Ты толькі не звані вельмі доўга, каб не праверылі, бывае, пабягуць да царквы.

Гарбуль: — Варта сказць, дзе будзеце, што перад вайною званы на званіцах самі як на хаўтурах званілі...

Незнаёмы: — Гэта добра, удала сказана.

Мышкін: — Да царквы ноччу не пабягуць, а вось раніцою варта намякнуць ім, каб пайшлі праверыць, ці не званіў хто нарошна, ці няма сьвежых сьлядоў. Яны пойдуць, а сьлядоў ня будзе.

Незнаёмы: — І гэта вельмі ўдала. Пара ісьці.

Мышкін: — Пара. Як рабіць — вы самі ведаеце.

Незнаёмы: — Не палохайся. Зраблю, што трэба.

Гарбуль з Незнаёмым пайшлі праз поле ў вёску. Мышкін пастаяў крыху на ганку і вярнуўся ў хату.

ЯК АНТЭК стрэў „вельканоц“

Царкоўныя сьвяты прыносяць вялікую шкоду працоўным. Ад гэтага нарысьць толькі нашым клясамым ворагам. Мы павінны ўпарта змагацца супроць усялякіх папоўскіх сьвятаў і забабонаў, за новы культурны быт!

Антэк „горкай“ налупіўся,
Потым з жонкаю схапіўся
І гуляў з ёй „кракавяку“,
Потым поўзаў Антэк ракам,
Потым лёг, нагамі дрыгаў,
Потым зьездзіў двойчы
ў „рыгу“...

А назаўтра ўстаў
з пахмельля,—

Праклінае Антэк „зельле“:
Ўсё баліць—нібы пабіты,
Лоб, як волавам наліты,
Хлеў сьвіны зрабіўся з рота—
Нават есьці неахвота.
Пуста, моташна у хаце,
Малака няма дзіцяці,
Ні скарынкі няма хлеба,—
Жабраваць, ня йначай, трэба.

КРАПІВА

ЦАРКВА НА СЛУЖБЕ Ў БУРЖУАЗІІ

У буржуазных краінах мільёны беспрацоўных рабочых. Рабочыя і іх дзеці галадаюць. Але ня толькі галадаюць, а ўсё больш і больш арганізуюцца супроць буржуазіі. Паўстаюць за сваю Савецкую ўладу, дзе ня будзе голаду, жабрацтва, прыгнёту.

Як-жа адносіцца да гэтага царква?

Яна—супроць рабочых. Яна — разам з буржуазіяй. Папы ўсіх масьцей угаварваюць рабочых пакарыцца такому жыццю. Яны страшаць працоўных богам, пеклам. Яны затрымліваюць рэвалюцыю.

А самы галоўны з гэтых папоў—папа рымскі—арганізуе паходы супроць Савецкай краіны. Ён разам з буржуазіяй хоча ў крыві затапіць нашу краіну, дзе ўлада знаходзіцца ў руках працоўных.

Папа рымскі выдумляе цэлыя малітвы супроць бальшавікоў.

Просіць бога, каб пакараў Саветы.

Але няхай сабе моліцца папа рымскі!

А мы будзем упарта працаваць. Мы будзем і будзем будаваць новае жыццё без багоў, папоў і буржуазіі.

За нас працоўныя ўсяго сьвету. Хлусьня і малітвы папы рымскага ўсё менш і менш знаходзяць сабе прыхільнікаў сярод рабочых.

Рабочыя ўсяго сьвету ўзьнімаюцца супроць усіх сваіх ворагаў, за Савецкую ўладу на ўсёй зямлі.

Царква на чале з папам рымскім рыхтуе вайну супроць Саветаў

ШКОЛА ХЛУСЬНІ І ЗЬДЗЕКАЎ

Аўтар: А. Паласьнеўскі

Напісаў: Д. Здавоўскай

(З жыцця вучняў Заходняй Беларусі)

Школа ў буржуазных краінах пастаўлена на службу багатым. „Закон божы“—самы галоўны прадмет у буржуазных школах. Папы сваімі казкамі пра бога зацямяюць галовы дзяцей працоўных. Школа ставіць сваёй задачай — выхаваць з дзяцей пакорлівых служак буржуазіі. Хлусьня, замест сапраўднай навукі, і зьдзекі пануюць у школах прыгнечанай фашыстамі Заходняй Беларусі.

Толькі пралетарская рэвалюцыя вызваліць працоўных ад прыгнёту буржуазіі і ад папоўскага дурману.

Два разы на тыдзень—у суботу і сераду—вучні трэцяй групы Паласьнеўскай школы займаюцца „законам божым“. Гэту лекцыю праводзіць сам Паласьнеўскі поп. Ён прыходзіць заўсёды ў доўгім падрызьніку, у наваксаваных ботах, з крывулькаю ў правай руцэ, на галаве яго шапка-камілаўка. Ходзіць ён размашыстай хадой, пастукваючы крывулькаю аб зямлю. А як толькі адчыніць дзьверы школы — усе вучні павінны ўстаць і прывітаць свайго „духоўнага настаўніка“.

Невясёлы прышоў сёння поп на лекцыю. На прывітаньні вучняў нічога не адказаў, толькі абвёў вачыма ўсіх і буркнуў злосьна праз зубы:

— Садзеццяся!

Пераглянуліся вучні паміж сабою. Нічога адзін другому не сказалі, а шмат хто з іх падумаў: „Трэба сыцерагчыся, каб яшчэ горш не ўзлаваць“.

Цішыня настала ў школе. За ўсімі рухамі папа пільна сочаць вучні. Яны добра вывучылі за тры гады айца Грыгора. Уся школа ведае, што пры такім настроі папа, як сёння, ня можна ні зварухнуцца, ні моцна загава-рыць. Вось таму і думае сам сабе Міхаська: „Ці не напаткаў бацюшка зноў Петрыка?“

Петрык лічыўся ў Паласьні найбольшым грамадзем. Ён шмат чытаў кніжак і аднаго разу гутарыў з папам пра стварэньне сьвету.

— Унутры тваім знаходзіцца нячысты дух. Ты пачынаеш думаць, ці праўда, што бог стварыў сьвет, а чалавеку пра гэта „разважаць“ не дазваляецца.

Тады расьсьмяяўся на ўсю Міронаву хату Петрык:

— О, гэта хітра прыдуманна: веруй у законы, а ці правільныя яны — ня думай, не разважай.

Больш поп ня стаў гаварыць тады з Петрыкам. А пры сустрэчы заўсёды адварочваўся ў другі бок, напад-

няючы сваё нутро злосьцю. Каля школы сёння зноў сустрэў поп Петрыка...

Уздоўж скамеек ходзіць па школе айцец Грыгоры. Скрыпяць струхлелыя дошкі падлогі пад яго нагамі. З пад шырокай палы падрызніка дастаў ён доўгі грэбень з ручкай і расчэсвае ім шырокую густую бараду на азызлым твары.

Праз тры-чатыры хвіліны пачалася здача заданняў. Першым выклікае айцец Грыгоры Міхаську. Сёнешні Міхаськаў адказ усьцешыў папа. Яго твар паволі праясьняецца.

— Ты малайчына, не такі як твой брат,—хваліць ён адзінаццацігадовага Міхаську і выклікае ўслед за ім Міколку.

— Ну, а ў цябе як з малітваю? Раскажы мне „отчэ наш“.

Міколка ўстае і пачынае:

— Вотча наш іх жа ясі на небе ўсіх.

Раптоўна перапыняе поп Міколку. Твар яго зноў робіцца чырвоным, ён кусае свае мясістыя губы і падыходзіць да Міколкі.

— І саўсім-жа ня „іх жа ясі на небе ўсіх“. Не насьміхайся над богам! Пяць разоў я вучыў цябе, як правільна гаварыць, а ты ўсё сваё цьвердзіш. Ня слухаеш айца духоўнага,—настаўляе поп і круціць гэтым часам Міколку за вуха.

Трашчалі ў Міколкавым вуху храсткі, сыпаліся з вачэй іскры праз пякучыя сьлёзы, а поп усё навучаў.

У левай руцэ ён пакручваў срэбны крыжык на доўгім ланцужку, а з правай ня выпускаў Міколкавага вуха.

А як здаволіўся, са злосьцю сказаў:

— Садзіся, дурніца. Ніяк не навучыш іх правяднаму слову божаму.

Сеў Міколка на скамейку, увабраў у жменю ружовае вуха і расплакаўся.

У гэты час Міколкаў таварыш, што сядзіць з ім побач, голасна гаворыць:

— Гэта-ж у цябе кроў на шчацэ?

— Ідзі вымойся,—дазваляе Міколку поп, і ў гэту-ж хвіліну дадае, робіць ласку:

— А можаш і саўсім ісьці дахаты, усё роўна з цябе нічога ня будзе.

Як вышаў Міколка за дзьверы, поп пахадзіў трохі злосна па клясе і распачаў гаварыць пра патоп.

— 40 дзён і 40 начэй ліў бесьперасьціханку дождж. Самыя высокія горы былі заліты вадою. Усе людзі за грахі свае пагапіліся. Толькі Ной адзін з сям'ёю быў выратаваны і плаваў у каўчэзе па неасяжных прасторах вады. Доўга бушаваў патоп, а як спала вада, каўчэг спыніўся на гары Арараце.

— А скажэце, бацюшка, куды дзелася тая вада?—спытаў Міхаська, якога пахваліў на сёняшняй лекцыі поп.

— Вада тая сыцякла ў акіяны,—упэўнена адказаў поп.

— Наш Петрык казаў, што ў акіянах і свае вады было поўна. Ён казаў, што патопу ніякага ня было, а ўсё гэта выдумкі і казкі.

— Ваш Петрык вельмі граматным зрабіўся,—ускіпеў „духоўны“ настаўнік.

— Ён кожны вечар кніжкі чытае,—дадаў спакойна Міхаська да сваіх ранейшых слоў.

— Гэтыя кніжкі загубяць твайго брата. Ты ня слухай яго чытаніны! У яго нутры знаходзіцца нячыстая сіла.

І ў гэты-ж момант зьвярнуўся да ўсяе групы:—Ніхто з вас дзеці, ня слухайце таго, што гаворыць Петрык. Слухайце

у. трэба тое, што я кажу, бо я веру ў бога,—лісьліва ўгаварваў
поп вучняў.

Але тут здарылася нечаканасьць для айца Грыгора.

— Як-жа верыць, калі вы гаворыце няпраўду?—загаманілі
дзеці.

— Вы не адказалі нам, куды дзелася вада пасля па-
топу,—дамагаліся вучні свайго. З кутка прабіваўся прыдушаны
сьмех дзяцей.

Як громам аглушылі гэтыя словы папа. Усхапіўся ён
з крэсла, загрымеў па падлозе сваімі наваксаванымі ботамі
і выбег з школы.

Праз хвіліну зьявіўся настаўнік.

— Што за бунт у маёй школе? Хто супроць айца духоў-
нага выступаў?

— Мы нічога...

— Мы толькі спыталі...

— Ведаю я вашы запытаньні. Станавецца на калені,
д'яблы!—скамандаваў ён гучным голасам.—Бязбожнікі паганьня!
Як пастаіце на каленях да ночы, дык будзеце ведаць як абра-
жаць сваімі паводзінамі айца духоўнага!

Так скончылася лекцыя „закону божага“.

ГАЗЕТА ЮНЫХ БЯЗБОЖНИКАЎ

НІВОДНАГА ПРАГУЛУ Ў ДНІ ПАПОЎСКІХ СЬВЯТІ

Надыходзіць папоўскае сьвята „вялікодзень“. На зборы групы мы гаварылі пра шкоднасьць „вялікадня“ для працоўных.

Мы пастанавілі:

У дні папоўскага сьвята ўсе павінны быць у школе.

Арганізаваць гурток юных бязбожнікаў. Усім добра вучыцца.

ПЫТАНЬНЕ БЯЗБОЖНІКУ БОРУ:
„ЧАМУ СЯСТРА БОРЫ Ў ЦАРКОЎНЫМ
КОРЫ?“

Грышка загультаіў. Не хацеў вывучаць зіданья. Бабка Луцзя параіла Грышку:

— Кладзіся спаць і падлажы пад галаву кніжку. На заўтра ўстанеш—усё будзеш ведаць.

Грышка паверыў бабцы—так і зрабіў.

А як выклікаў яго назаўтра настаўнік да дошкі, дык нічога і ня ведаў Грышка.

— Ну—кажэ Грышка, цяпер ні ў якія бабскія забабоны ня веру я. Каб вывучыў заданьне, тады-б ведаў.

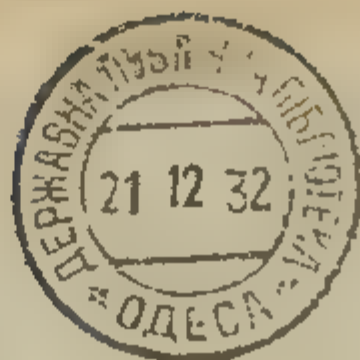
НА ЧОРНУЮ ДОШКУ

Надаўна было папоўскае сьвята „грамніцы“. Хуліганы з калгасу „Новы шлях“ Сымон і Юрка наліліся, прыйшлі ў школу і паламелі 4 скамейкі.

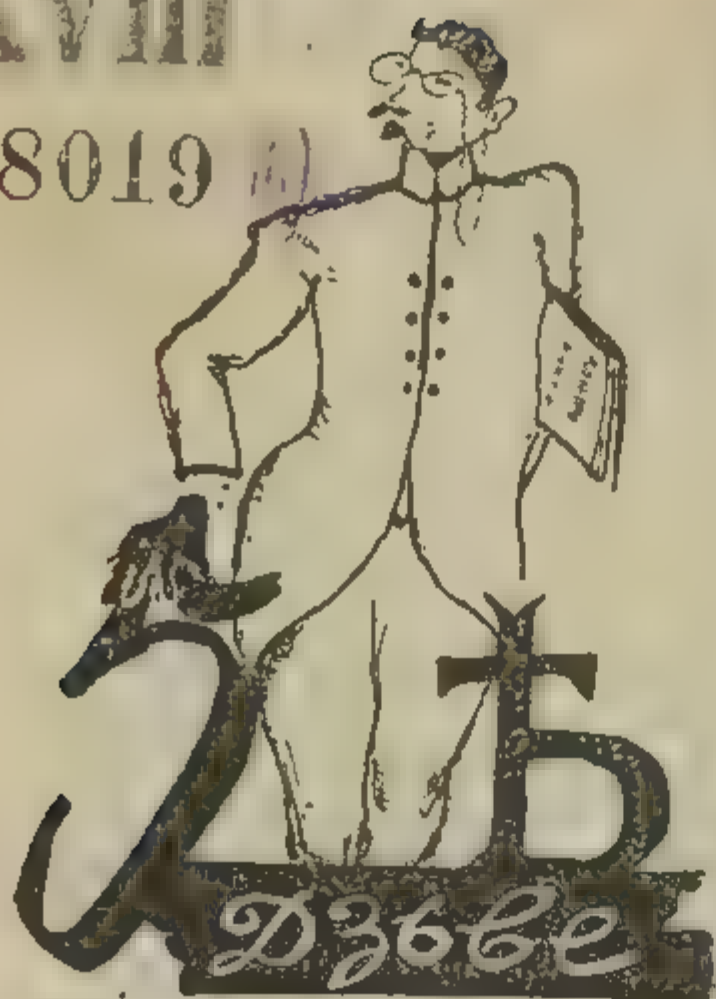
Ганьба хуліганам-п'яніцам!

XVIII

8019

ХАРМОВИЙ ДИЖИТЕЛІ НА ЧАСОПІСІ
"ІСКРЫ ІМЯЛІЧА" № 19

Школы

ПЕСКА Ё ДЗЬВЁХ ДЗЕЯХ

Црымаюць удзел:

МАЦІ 1-я
МАЦІ 2-я
ДЗЯЎЧЫНКА 1-я

ДЗЯЎЧЫНКА 2-я
ХЛОПЧЫН 1-ы
ХОПЧЫН 2-гі

ДЗЕЯ ПЕРШАЯ

Першая дзея адбываецца ў 1910 годзе. Пакой вельмі бедны. У кутку вісіць абраз. Маці і дзяўчынка адзеты бедна. Хлопчык адзеты ва ўсё новае, шапка ў яго а спрунжынаю ў сярэдзіне.

Бацькі дзяўчынкі служаць парабкамі ў бацькоў хлопчыка.

Дзея адбываецца перад экзаменамі.—Дзеці канчаюць пачатковую школу.

4394

Ба 1129

Дзяўчынка сядзіць за сталом каля адчыненага акна. На стале стаіць міска з страваю, у ёй ложка. Каля міскі ляжыць някранутая луста хлеба.

Дзяўчынка (хістаецца ўсім целам і вымаўляе словы адным і тым-жа тонам). У Ноя было тры сыны: Сім, Хам і Афет... Хам, Сім і Афет.. Ной пракляў Хама, а Сіма і Афета благаславіў. Благаславіў і сказаў (чуваць стук за дзвярыма) .. і сказаў...

Маці (уваходзіць з надворку). Я табе, дачушка, кажу: еж ты сягонья.

Дзяўчынка (пакрыўджана). Не перашкаджайце... І сказаў: усе ваша патомства, усё ваша патомства размножыцца па зямлі, размножыцца...

Маці (падыходзіць бліжэй да стала). Бяда мне з няперашнім патомствам. Ну, хай-бы ты хоць трошкі зьела. Як-жа ты жыць будзеш?

Дзяўчынка (кладзе закон божы на стол і бярэ граматыку). Мамачка, не назалайце з ядой. Вы, мусіць, хочаце, каб я не здала экзамену?

Маці (адыходзіць ад стала). І дома не ясі, і з школы хлеб назад прыносіш. Што-ж ты гэта сабе думаеш?

Дзяўчынка. Ай, мамачка, няма мне калі есьці ў школе (гартае старонкі, раптам спыняецца). Літара яць пішацца ў такіх словах: бег беда, белы, бес... ((Шішэй паўтарае) Бег, беда, белы, бес...

Маці. А што-ж ты, дачушка, на пераменцы робіш? Узяла-б ды зьела.

Дзяўчынка. На пераменцы, мамачка, я ўрокі вучу. Няма мне часу гуляць.

Маці. Божухна! (Матае галавой). Дома вучыць, у школе вучыць, удзень вучыць, уночы вучыць, на пераменцы вучыць! Ды што-ж гэта робіцца з табою?

Дзяўчынка. А мне, мамачка, няма каму паказваць. Усё самой трэба разьбірацца. Грышу настаўнік прыходзіць вучыць кожны вечар. А мне дык...

Маці (перапыняе дачку). Што нам, дачушка, раўнавацца да іх. Добра, што яшчэ Грышаў бацька прытулак даў нам у гэтай варыўні.

Дзяўчынка. Мамачка, пакіньце мяне адну. Бачыце, колькі

(Адсоўвае міску і зноў уніваецца ў граматыку). Яцъ пішацца ў такіх словах: нега, пегі, мена, пена, ехаць...

Маці (бярэ міску з стравай і на-хаду перагаварвае). Пасьля зьём, пасьля зьём... (Паставіўшы страву каля печы, здымае з сьцяны люстэрка і варочаецца назад). Паглядзі толькі на сябе, якая ты вырабілася: худая, змораная, а есьці ня хочаш.

Дзяўчынка (гляdziць у люстэрка). А-ёй, і ня вельмі худая. Трохі змарылася, але адпачну пасьля экзамену. А ўвосень далей пайду вучыцца ў горад. Грыша таксама ідзе. (І раптам нібы ўспомніўшы). Мамачка, ідзеце куды, я буду гісторыю вучыць. (Бярэ новую кнігу і паціху чытае).

Маці (адыходзіць паволі, уздыхае і гаворыць да публікі). Дзіцятка маё, яно цешыць сябе далейшаю навучкаю, яна раўняецца з Грышам. Ня ведае таго, што на вучэньне ў горадзе трэба шмаг грошай. А ў нас тых грошай, што кот наплакаў. Купіла ўчора пяць фунтаў солі, дык сёльня зноў капейкі ў хаце няма. (Выходзіць).

Дзяўчынка (адна. Голас яе чуецца мацней і мацней). Імпэратар Мікалай I уступіў на прастол у 1825 годзе. (Яна нагінаецца над сталом і вучыць далей. У гэты час нехта затупаў за вакном). У 1825 годзе... Ён памёр у 1855 годзе у 1855 годзе... (Адгінаецца). Хто гэта там? (Глядзіць у вакно).

Голас з-за вакна. Зубрыш усё? Гуляць хадзем.

Дзяўчынка. Не магу, Грыша. Яшчэ гісторыю сёньня ня чытала. Зайдзі ты ў хату.

Хлопчык (высунуўшы галаву ў вакно). Я на рэчку гуляць іду.

Дзяўчынка. Зайдзі на хвілінку ў хату.

Хлопчык (знікае з вакна, чуваць тупат за сцэнаю). Іду. (Адчыняюцца дзьверы, уваходзіць чыста адзеты хлопчык). Ты адна ў хаце сядзіш, а на дварэ такая слаўная пагода.

Дзяўчынка. Адна. Садзіся ты ды будзем разам вучыць.

Хлопчык (скоса агледзеўшы хату, табурэткі, не садзіцца). Фі, я буду з табою вучыць! Унька мне кожны вечар настаўнік прыходзіць займацца, ды і то я ўцякаю.

Дзяўчынка. А як-жа ты экзамен здасі, калі ня будзеш ведаць усяго?

Хлопчык (махае рукою). Фі, нашла аб чым бедаваць. Тага гаварыў ужо з настаўнікам. (Важна). Здам... А ўвосень вучыцца ў горад паеду.

Дзяўчынка. І я здам. Вывучу... І вучыцца мяне тата пусьціць.

Хлопчык. А дзе твой тата грошы возьме настаўніку за-
плаціць?

Дзяўчынка. За што?

4 Хлопчык (усьміхаецца). За што? Каб экзамен здаць. Мой тата, казаў, дасьць добры гасьцінец настаўніку.

Дзяўчынка *(праз сьлёзы)*. Дык ты за грошы купіш пасьведчаньне, каб далей вучыцца?

Хлопчык. А табе злосьць? Ха-ха-ха!

Дзяўчынка. А я добра вывучу ўсё ды і здам экзамен.

Хлопчык. Не забывайся, што вы парабкамі ў нас служыце. Хваціць з цябе і сельскай школы.

Дзяўчынка. А вот і пайду. Паглядзіш, пайду...

Хлопчык. Вучонаю хочаш быць?

Дзяўчынка *(раззлавана)*. Хачу і вывучуся. Мяне тата пускае.

Хлопчык. Фі-і, тата пускае. А грошы ў твайго таты ёсьць? Ты спытай у яго раней... Ён нам яшчэ за доўг не адрабіў.

Дзяўчынка *(плачучы)*. Ідзі, не мяшай мне вучыць. У нас няма за што купіць пасьведчаньня, як у вас. Мне трэба рыхтавацца да экзамену.

Хлопчык. Дык і рыхтуйся. Будзеш вучонаю... *(Сьмяецца)*. Ха-ха-ха... *(Расьцяжна)*. Ву-чо-на-я Ма-рыль-ка! *(Выходзіць)*.

Дзяўчынка *(трохі супакойшыся)*. Яго і настаўнік вучыць ходзіць, а ўсёроўна нічога ня ведае. Выйдзе да дошкі задачу разьвязваць, напіша яе і стаіць як балбес. *(Зачыняе акно)*. Ідзі к чорту. Паніч такі-та! Рызыконт! Цьфу! *(Бярэ і вучыць закон божы)*. У Адама было два сыны: Каін і Авель. Бог ня прыняў Каінавай ахвяры і Каін забіў са злосьці брата Авеля, брата Авеля. Тады нарадзіўся ў Адама і Евы яшчэ адзін сын Сіф. У Адама і Евы было тры сыны: Каін, Авель і Сіф... Авель, Каін і Сіф. *(Схіляецца над кніжкай і паціху вучыць)*.

ЗАСЛОНА.

ДЗЕЯ ДРУГАЯ

Паказваецца 1932 год. Пакой прыбраны чысьценка. На сьцяне партрэт Леніна. Плякат які-небудзь. Каля сьцяны стаіць стол, табурэткі, або крэслы. На паліцы кніжкі, газеты, часопісі. Маці маладая, азгаралая. Дзяўчынка і хлопчык.

Дзяўчынка (убягае ў хату з часоп'сёю „Работніца і калгасьніца Беларусі“). Мама, мама, мамачка, паглядзеце адно! Маці. Што такое?

Дзяўчынка (кідаецца — да маткі). Ай, якая ты слаўная, мамачка!

Маці. Што там такое, кажы. Чаго ты радуешся?

Дзяўчынка. Вы читалі „Работніцу і калгасьніцу“? Апошні нумар, читалі?

Маці. Не. Толькі-ж ліста-носец падаў, мне ня было калі..

Дзяўчынка. Ня было калі, ня было калі. Кідайце ўсю работу ды глядзецце хутчэй! Пра вас напісалі. (Паказвае маці

часопіс і чытае). Найлепшая брыгадз'рша Марыля Цупрунок. Глядзецце, ваш партрэт надрукавалі.

Маці (усьміхаецца, гледзячы на разгорнутыя старонкі). Ды што-ж гэта яны сабе надумалі. Няўжо ў нас лепшых няма?

Дзяўчынка (горда). Мусіць-жа няма. Паслухайце, што пішуць: „Марыля Цупрунок па-сумленнаму адносіцца да працы. Шчыра працуе ў брыгадзе, перавыконвае свае заданьні. Яна зьяўляецца добрым калгасным арганізатарам працы. Толькі малапісьменнасьць шмат перашкаджае ёй разгарнуць работу сярод другіх калгасьніц“.

Маці. Дык я-ж на вячэрнія курсы малапісьменных хаджу.

Дзяўчынка. А гэта пісана тады, калі вы яшчэ не хадзілі.

(Убягае хлопчык).

Хлопчык (весела). Скарэй, Зінка, збірайся, а то спозьвімся. Усе ідуць ужо.

Дзяўчынка. А ты паглядзі—пра нашу маму напісалі.

Хлопчык (разглядае часопіс). А на партрэце, цётка, вы як жывыя. (Чытае скоранька сам сабе). Праўду напісалі. Было за што пахваліць... Хадзем, цётка, з намі ў школу. Мы сёння спектакль цікавы ставім... Паглядзіце нашу насьценгзэту Там пра мяне і пра Зінку напісана.

Маці. За што-ж вас працягнулі?

Хлопчык і дзяўчынка (разам). І саўсім не працягнулі.

Хлопчык (наважна з гонарам). лепшыя ўдарнікі вучобы! (Паказвае на сябе і Зінку). О, хто мы! Яна мне памагае, а я ёй. Вучым разам заданьні. Вясною ў чацьвертую групу найлепшымі вучнямі перайшлі і далей так пойдзем, покуль вучонымі ня станем.

Маці. У шчасьлівы час вы, дзеткі, жывяце. Вы можаце дасягнуць свайго. Гэта-ж у калгасе сямігодка, бяз клонату хадзі кожны дзень з дому. У раёне—тэхнікум. Вучыся адно. (Уздыхае). Я некалі таксама марыла вучонаю быць, ды не ўдалося.

Хлопчык. Чаму? Захварэлі, ці што?

Маці. І не захварэла, дзеткі, і вучылася добра, а пачатковай школы ня скончыла наваг. На экзаменах зрэзалі. Пераблытала адамавых сыноў з ноевымі. У аднаго было тры і ў другога тры. Толькі імёны розныя.

Хлопчык. А на што іх трэба было ведаць?

Маці. Наўка, дзеткі, такая была. Сьвятых вывучалі, цароў розных, калі нарадзіўся, калі памёр. А літара яць (ківае галавою) от зарзала. Бывала даруюць, калі склонаў ня ведаеш, а за „яць“ на калені паставіць настаўнік. Дзьве-тры гадзіны на грэццы адстаіш..

Дзяўчынка. А нам, мамачка, пра гэта не гавораць нічога. Мы цяпер ня вучым такой бязглузьдзіцы пра багоў ды сьвятых. Мы вывучаем нзвукі, патрэбныя для жыцця.

Хлопчык. І рыхтуемся ў школе, каб стаць добрымі, сьвядомымі рабочымі, калгасьнікамі, тэхнікамі, вучонымі...

Маці. Вы шчасьлівыя, дзеткі. Вы ведаеце, на што патрэбна ваша наўка. А гэта самае важнае.

Хлопчык. Дык вы болей і ня вучыліся?

Маці. Не, сыноч. Навуку куплялі тады за грошы. А дзе мне, дачцы батрака, было ўзяць іх, калі ледзь пражывалі.

Дзяўчынка. Я пайду паліто вазьму. *(Выходзіць)*.

Хлопчык. Як гэта за грошы куплялі навуку?

Маці. А так: хто быў багаты ды знатны, дык той і мог вучыцца, а бедным дарога была зачынена.

(За сцэнаю чуваць далёкія гукі песні „Никто пути пройденного у нас не отберет“).

Дзяўчынка *(убягае)*. Хадзем. Я гатова. Мама, чаму-ж вы ня збіраецеся?

Хлопчык. Скарэй, цётка. Мы пачакаем ды пойдзем разам.

Маці. Ідзеце, дзеткі, адны цяпер. Я падыду зараз.

Хлопчык. Адно ня баўцеся. Хадзем, Зівка. *(Выходзяць)*.

Дзяўчынка *(перад дзвярыма, сьпявае на матыў „Никто пути пройденного“...)*.

Мы дзеці рэвалюцыі,

Кастрычніка сыны.

(За сцэнай).

Ў дзень радасьці кіпучае

На сьвет зьявілісь мы.

(Чуваць паўтарэньне „Мы дзеці рэвалюцыі“...).

З А С Л О Н А.

УВАГА ДА ПАСТАНОУКІ

П'еску „ДЗЬВЕ ШКОЛЫ“ можна скарыстаць для пастановкі ў час сьвяткаваньня 15-й гадавіны Кастрычніка.

Гэтая п'еска будзе зразумела і для дзяцей малодшага ўзросту—акцябрат. Толькі трэба, каб настаўнік перад пастановкай караценька расказаў дзецям аб ранейшай царскай школе. Варта расказаць пра такія „навукі“, што ўпамінаюцца ў першай дзеі п'ескі, завастрыўшы ўвагу на тое для чаго і каму патрэбны былі такія навукі. Нарэшце—некалькі слоў пра нашу школу, пра задачы вучняў у сувязі з пастановай ЦК партыі.

Папоўніць пастановку можна даклямацыйнай вершай пра сьвята Кастрычніка, школу і інш.

П'еска „ДЗЬВЕ ШКОЛЫ“ напісана А. Прусінаўскім паводле інсцэніроўкі А. Іркутава „ПЕРВАЯ УЧЕНИЦА“.

ДЖЕРА РОБІЦЬ ЯНКА

Ёсьць у нашай школе ячэйка юных бязбожнікаў. Янка—старшыня ячэйкі.

На лекцыі прыродазнаўства настаўніца гаварыла пра сяўбу. Казала, калі трэба сеяць, як павялічыць ураджай, што гаворыць навука аб гэтым і што папы. Папы выступаюць супроць навукі, бо навука выкрывае іхнюю хлусьню.

А Янка ў гэты час перапісваў членаў ячэйкі бязбожнікаў. Ён нічога ня чуў.

А калі спыталася потым у яго настаўніца, пра што гаварылі — Янка нічога ня ведаў.

ЧАМУ КОЛЯ НЯ БЫЎ У ШКОЛЕ

Мы спыталіся ў Колі:
«Чаму ты ня быў у школе?»
Коля з гонарам сказаў:
«Імяніны я спраўляў!»

* * *

ПОЛ—ВОРАГ КОЛГАСУ

Пол Шыманскі страшыць калгаснікаў.

— Калі будзеце араць трактарам, нічога на полі ня вырасьце, бо зямлябудзесьмярдзец газую.

Пара ўжо зачыніць царкву і выгнаць папа — ворага калгасу.

Што робіць ячэйка бязбожнікаў калгасу?

ТРЭБА ДАПАМАГЧЫ ВОЛЬЦЫ

У Волькі ёсьць бабка Даміцэля Гэта бабка прымушае Вольку маліцца богу. Ня пускае яе ў дні папоўскіх сьвят у школу.

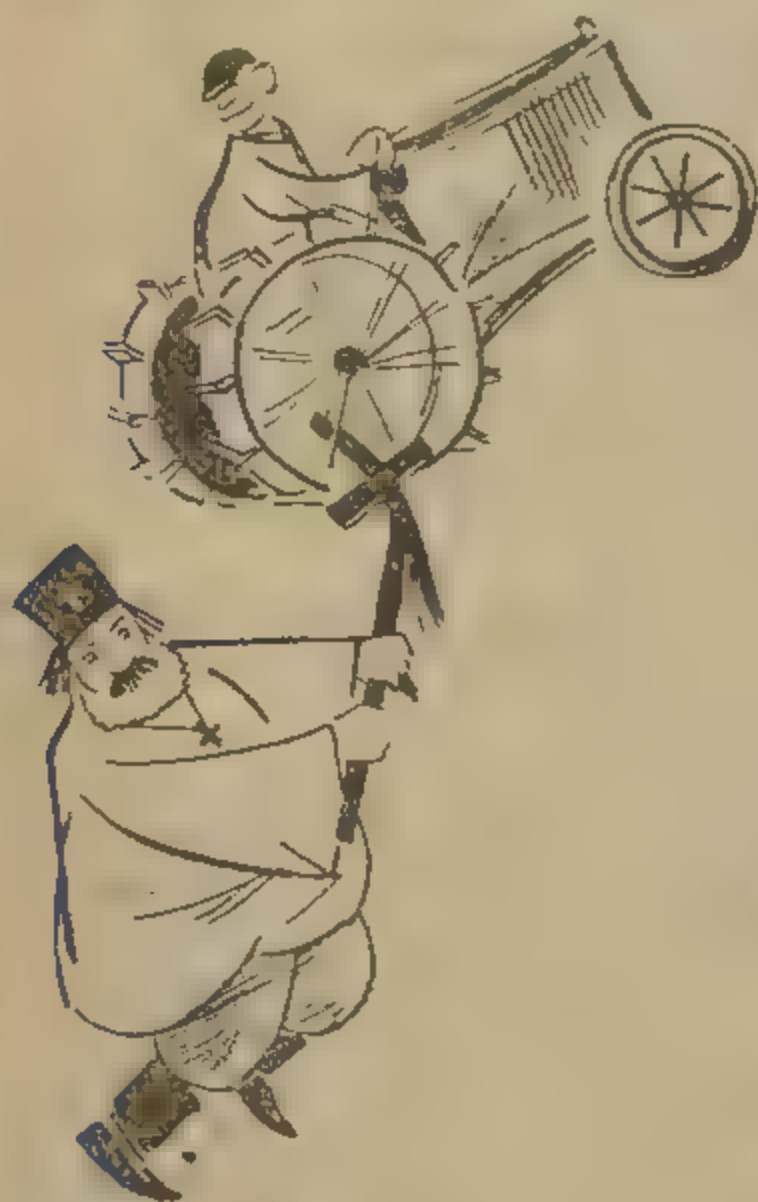
Нам трэба схадзіць да бабкі Даміцэлі і растлумачыць ёй, што яна прыносіць вялікую шкоду Вольцы. Гэтым мы дапаможам Вольцы.

Выданьне групы акцябрат і школы
РЭДАКТАР—РЭДКАЛЕГІЯ.

ПЕСНЯ ПРАСЯБУ БАЛЬШАВІЦКУЮ

Верш Т. Кляшторнага

Калі дзень усьмешкай
ласкавай
Страпянуўся над сялом—
Адгукнуўся першай ластаўцы
Гучным рэхам першы гром.
Пад грымоты пяруновыя
Радасьць ветлая імжыць;

Значыць сскамі вясновымі
Дождж зямлю прышоў паіць.

І ня трацім часу марна мы...
Дождж з вясной
пасябраваў—
У палёх ідзе па-ўдарнаму
Бальшавіцкая сяўба.

І дарэмна, як бяздомныя,
Так як самы прыкры сьпеў,
Стогнуць бомы вялікодныя
У пакінутай царкве.

Наша радасьць—песні
майскія,
А ня гэты прыкры стогн;
Ні калгасьніц, ні калгасьнікаў
Ня прывабіць сёння ён.

І дзяцей сьвяткамі шкоднымі
Не атруціць гэты час...
Дзень дурману вялікоднага
Будзе сэйбітам у нас.

ЯК ПОП ЖЫВЁЛУ ЛЯЧЫЎ

П'ЕСКА ДЛЯ ДЗІЦЯЧАГА ТЭАТРУ

Дзеці, гэта п'еска адменная ад другіх. Тут галоўную ролю адыгрываюць ня людзі, а цені.

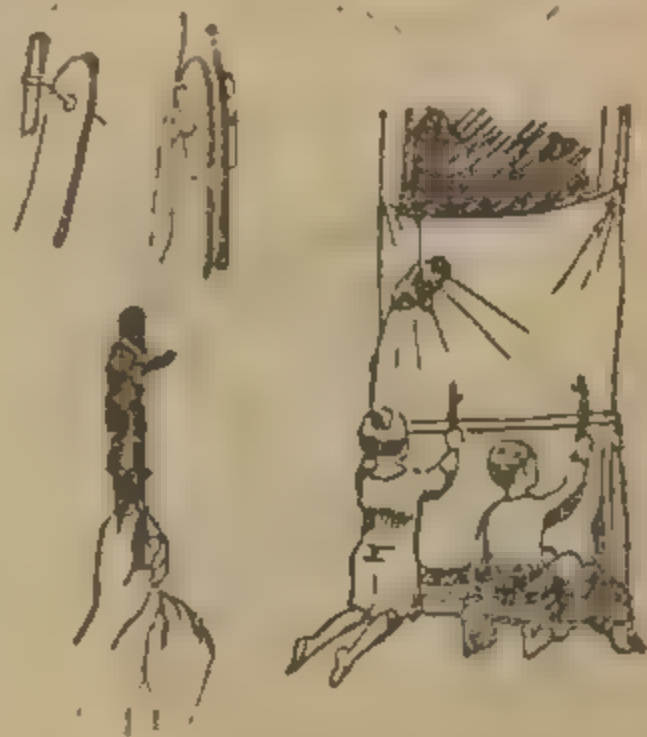
Каб паставіць гэтую п'еску, трэба зрабіць з тонкага прасьцірадла заслону на дзвярах, што злучаюць два пакоі. У адным пакоі будуць глядачы, а з другога—паказваюцца на палатне цені.

На вышыні аднаго-двух мэтраў ад падлогі ўмацуйце ўпоперак дзеравяны кіёчак, да якога прывяжэце або прыбеце коўдру. Гэта патрэбна дзеля таго, каб глядачы ня бачылі ценяў тых дзяцей, што будуць паказваць фігуркі на другім баку заслоны. Лямпу трэба павесіць так, каб цені ад фігурак не расплываліся, а былі выразнымі. Замест апусканьня заслоны можна зачыняць дзверы.

Намалюйце фігуркі на картоне па ўзорах, што зьмешчаны ў часопісі. Павялічце іх разьмеры да 18—20 сант. (ня лічачы падстаўкі, за якую фігурка трымаецца ў руцэ) і акуратна выражце. Умацуйце асобныя часткі фігурак гэтак, як паказана на малюнку № 1, і торгайце ў часе пастаноўкі за нітачку. Рэшту малюнкаў—карову, гусей, сялян і інш.—зрабеце самі. Можна перамаляваць з кніжкі. Зрабеце іх па такіх узорах, як і іншыя малюнкi. У час паказу ня трэба шмат гаварыць. Галоўная цікавасьць гэтай гульні ў рухах фігурак, а ня ў словах.

Для паказу гэтае п'ескі патрэбна чатыры чалавекі: два за заслонай рухаюць фігуркі, трэці дапамагае ім (падае і забірае назад фігуркі, мяняе дэкарацыі) а чацьверты—апавядае.

Усю работу праводзьце разам з настаўнікам.

Малюнак № 1

I МАЛЮНАК

Дэкарацыі: дрэа, невялічкі плот (глядзі малюнкi). Уздоўж экрана (заслоны) паволі паўзе карова з апушчанаю галавою, а за ёю ідзе бабулька Арына, паганяючы карову. Пакуль фігуры перасоўваюцца, апавядальнік гаворыць:

— Захварэла ў бабулькі Арыны кароўка Лыска. Ледзь ходзіць, ня п'е, ня есьць.

Калі бабулька з кароваю зьнікаюць, у тым-жа напрамку ідзе конь, а ўсьлед за ім дзед Якім з бізуном.

Апавядальнік. Захварэў у дзядулі гвяды, ледзь на нагах стаіць, ня п'е, ня есьць.

II МАЛЮНАК

Тая-ж дэкарацыя.

З аднаго боку з'яўляецца бабулька Арына, а з другога—Матруна (маладая сялянка—калгасьніца). Спаткаўшыся на сярэдзіне экрана, спыняюцца і, размахваючы рукамі, гутараць. Бабулька скардзіцца:

— Кароўка захварэла, трэба да бапюшкі схадзіць, ён богу памоліцца, можа кароўцы лягчэй стане.

Матруна сьмяецца:—Якая справа богу да твае каровы ды і дзе ты бачыла бога? Завяла-б карову лепей да доктара, вэтэрынарам ён называецца. У мяне сьвіньня захварэла, дык я ня ў бога дапамогі буду прасіць.

Разыходзяцца ў розныя бакі: бабулька да папа, Матруна да доктара.

III МАЛЮНАК

Сустрэча дзеда Якіма са Сьцяпанам (малады селянін). Спрэчка паміж імі. У Сьцяпана захварэла каза. Ён вядзе яе да ветэрынара, а дзед ідзе да папа:

— Бліжэй, як бог, нікога няма, хай бацюшка памоліцца, можа гнядому лягчэй стане.

З а с л о н а

IV МАЛЮНАК

Дэкарацыя: ганак папоўскага дому. Бабулька ідзе праз увесь экран да ганку. Спыняецца. Поп выходзіць на ганак.

Апавядальнік (гаворыць за бабульку). Дапамажы, бацюшка, твая малітва да бога даходзіць. Кароўка ў мяне здыхае, як я без яе жыць буду.

Поп. Памалюся, памалюся, толькі-ж дарма і вош ня кусае. Прыгані парачку гусей.

Бабулька ідзе каля ганку і зьвікае зусім. Зьяўляецца дзед Якім. Паўтараецца тая-ж сцэна з папам.

Поп. Памаліцца, то памалюся, толькі ж дарма і вош ня кусае, прывясі мне за працу маю парасё, ды каб тлустае.

Якім зьвікае за ганкам, поп ідзе ў хату.

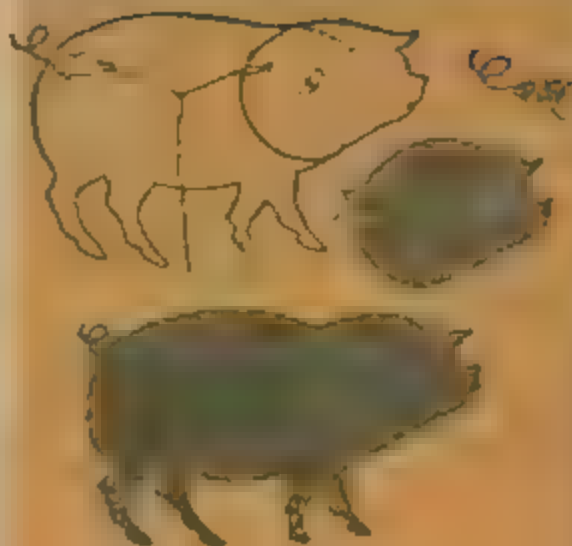
V МАЛЮНАК

Бабулька гоніць перад сабою пару гусей (яны гагочуць).

Пападзя (выходзіць на ганак і гаворыць). За падачку і бог дапамагае.

Бабулька зьвікае за ганкам. Зьяўляецца дзед Якім, ён гавіць перад сабою парасё (тое рохкае). Пападзя сядзіць на ганку і гаворыць:

— За падачку і бог памагае.

VI МАЛЮНАК (там-жа).

Поп моліцца, пырскае „святую“ вадую. Перад ім стаіць карова, конь, бабулька і дзед (адзін за адным у рад).

Поп. Госпадзі, памілуй рабоў божых Лыску і Гнядога.

Карова рыкае, конь іржэ і махае галавою кожны раз, як поп пырскае на яго „святую“ вадую. Паколькі фігур шмат і трымаць іх трудна, трэба прымацаваць іх да нізу экрану і торгаць за ніткі.

З а с л о н а.

VII МАЛЮНАК

Дэкарацыя: вугал хаты. На прызьбе сядзіць бабулька, перад ёю дзед (прыкалоць усё гэта да экрану). Расказваюць адзін другому пра сваё гора: у бабулькі здохла карова, у дзеда — конь. Не дапамаглі папоўскія малітвы. Каля іх праходзіць і знікае за хатаю Матруна са сьвіньнёю (тая весела задрала лыч і варушыць хвостом), а затым Сыцяпан з казою (тыя-ж рухі).

Апавядальнік. Вэтэрынар дапамог і сьвіньні і казе. Бабулька і дзед бядуць, што пашлі не да доктара, а к папу.

VIII МАЛЮНАК

Ганак папоўскай хаты. Падыходзяць бабулька і дзед, махаюць рукамі, патрабуюць назад гусей і парасё. З хаты выходзіць пападзя і, спалоханая, хаваецца назад. Выходзіць поп.

Бабулька і дзед. Здохла наша жывёла, не памагаюць твае малітвы, аддавай назад нам гусей і парасё.

Поп. За грахі вашы пакараў вас бог літасьцівы. А парасё і гусей зьёў я за спасеньне душ ваших грэшных. Ідзеце з мірам, на тым сьвеце заплаціцца вам.

Дзед і бабулька (крычаць). А табе на гэтым сьвеце заплаціцца за працу тваю!

Б'юць папа.

З а с л о н а.

У ГАСЬЦЯХ У ДЗЯДУЛІ ДУРАВА

Дураў—вялікі вучоны, муштравальнін жывёлы. Яго работа—гэта сапраўдныя цуды навукі. Не папоўскія „цуды“ і хлусьня, а толькі навуна дае чалавеку карысьць.

ГАВОРКА З ВОУНАМ.

Уваходзім у вялікі пакой. У пакоі поўна дзяцей і дарослых. Гэта экскурсіі піанэраў, школьнікаў і дарослых прышлі палюбавацца на вучоных зьвяроў. Пры нашым зьяўленьні ўсе змаўкаюць. Ціхі шэпэ дзяцей даносіцца да нас.

— Дзеці,—сказаў Дураў,—хочаце, я зараз з воўкам буду гаварыць?

— З воўк-ам?

— Так, з воўкам! Вось слухайце!

Дзядуля Дураў стаў воддаля ад аднае клеткі. З рота Дурава раптам вырвалася жудаснае воўчае выцьцё:

— А-у-у-ій!

Воўк усхапіўся. Воўк падбег да прантоў клеткі. Воўк нязлосна адказаў на выцьцё дзядулі Дурава.

Паміж Дуравым і воўкам пачалася гаворка на воўчай мове.

Воўк-то добрадушна бурчэў, то злосна ляскаў клыкамі, то, становячыся на пярэднія лапы, працяжна выў.

— Кожная жывёла мае сваю мову. Трэба яе толькі вывучыць.

— Дзядуля Дураў, а вашага пеўня можна паглядзець? —спытаў хлопчык.

— Можна, дзеці. Хадзем за.

МІНІА

ПЕВЕНЬ ТАНЦУЕ.

Дзядуля Дураў увайшоў у адну з клетках. У клетцы жылі сабакі, кошкі і певень.

— Ну, Пеця, станцуюем,—сказаў Дураў.

Заграла музыка.

Певень, перабраўчы нагамі, пачаў танцаваць.

Дзеці зачараваныя глядзелі то на пеўня, то на дзядулю Дурава.

Музыка перастала іграць.

— Ну Пеця, хопіць. Марш на сваё месца,—сказаў дзядуля Дураў.

Пеця нехаця зайшоў у сваю клетку. Толькі, калі за пеўнем зачыніліся дзверы клеткі, хлопцы, нібы прачнуўшыся ад сну, усклікнулі:

— Вось гэта дык певень!

— А колькі трэба часу, каб вывучыць яго танцаваць?

— Ды гэта-ж цуды!

— Цудаў няма,—засьмяяўся дзядуля Дураў.—Цуды гэта выдумкі папоў і багатых.

САБАКА-МАТЭМАТЫК.

— Поля, прышлеце мне майго Рыжыка,—сказаў Дураў.

Лапчачыся да Дурава, падбег рыжаваты сабака.

— Ну, Рыжык —сказаў дзядуля Дураў,—колькі будзе два разы па два?

Сабака брахануў чатыры разы.

— Дзеткі, што вы хочаце, каб прарабіў сабака? Я ня буду гаварыць яму, а я буду ў думках загадваць.

— Я хачу, каб ён узяў маю хустачку,—сказала адна дзяўчынка.

— Няхай ён пазяхне.

— Скажэце яму, каб ён на другой усходцы лесьніцы спыніўся.

— Добра, дзеткі, зараз.

Дзеці недаверліва сачылі за ўсімі рухамі дзядулі Дурава, ці не пакажа ён якімі небудзь знакамі, што трэба прарабіць сабаку. Але не. Дзядуля Дураў адварнуўся ад сабакі.

Сабака агледзеў разумнымі вачыма ўсіх, што стаялі ў кругу, падышоў да дзяўчынкі, узяў з яе рук хустачку, пасля пазяхнуў, вышаў з круга і пашоў па лесьніцы. На другой усходцы сабака спыніўся.

— Ну, вось, бачыце, ён прарабіў усё тое, што вы пажадалі, — сказаў дзядуля Дураў.

— Але, ну і дзіўна!

— Вучоны сабака...

— Дзеці, слухайце, што я вам скажу,—хлопнуў у далоні дзядуля Дураў.

Усе павярнуліся тварам да яго.

— Дзеці, абядайце мяне вось што: ня біць жывёлы, не баяцца яе. Ну, як, абяцаеце?

— Абяцаем, дзядуля, абяцаем!

ВУЧОНЫЯ РЫБКІ.

Падышлі да акварыума (шкляная пасудзіна), Дураў зняў фіранку. Рыбкі хлынулі да шкла.

Дзядуля Дураў працягнуў руку направа.

Рыбкі паплылі за рукою.

Дзядуля Дураў працягнуў руку налева. Рыбкі павярнуліся налева.

Дзядуля Дураў апусціў руку ў акварыум. Рыбкі ўсе рушыліся да яго рукі і пачалі праплываць паміж пальцамі.

— Ну, вось бачыце, як мае рыбкі мяне любяць? Любяць мяне, як вы бачылі і другія жывёлы. Чаму-ж яны мяне любяць? Як я вам ужо гаварыў, я з імі добра абыходжуся. Я вывучаю прывычкі кожнае жывёлы, яе асаблівасці, стараюся скарыстаць іх на дапамогу чалавеку.

Тут кожны з вас бачыць, што калі такіх маленькіх зьвяркоў можна называць шмат чаму, то тым больш можна навучыць буйных жывёлаў.

ЮНЫЯ

БЯЗБОЖНІКІ

П'еска А. ЦІТАВАЙ*)

Малюнкi ДАВІДОВІЧА

Поп. Ну, Хадора, няхай дачка палепшае, а мне яшчэ да Піліпа зайсьці трэба. Каму сьвята, а мне і ў сьвята адпачыць некалі. (*Хадора цалуе яму руку, таксама і бабка і Яўтух*). Ты-ж, Хадора, абяцанага не забудзь (адыходзіць да дзьвярэй). Ня скупіся толькі, Хадора, сама ведаеш, як цяжка нам усё дастаецца.

Хадора. Дзякую, бацюшка, во як дзякую. Сёньня ўвечары прынясу ўсё, што абяцала. У мяне гэтага няма, каб падмануць.

Поп. Ну, глядзі-ж! (*Выходзіць*).

Бабка. Пайду і я, галубка, давай вадзіцу тую, а ўвечары прыду—памыю яе. Дасьць бог, і палепшае дачка. Кхе, кхе, кхе! Бывай здаровенька! (*Выходзіць. Яўтух у гэты час надзеў шапку, вышаў і зноў увайшоў у хату*).

Хадора. Зьбеглі вось недзе дзеці. Палуднаць пара. Можа ты, Аленка, зьясі чаго крыху?

Аленка. Не, ня хочу.

Маці. Перад сьвятам як не давала скаронніны апошні тыдзень, дык усе прасілі, усе хацелі, а як нагатавала сёньня гэтулькі, дык ніхто ня просіць. Ведаеш, Яўтух, пасядзі хвілінку ў хаце, а я занясу зараз бацюшку сала ды апошняе сьцягно. Па загуменьні пайду. А адтуль зайду да Тацяны. Кажуць, у яе нейкае зелье ёсць. Можа-б яна Алены дала. А пабачу Івана з Сыцёпкам, дык я іх дахаты паганю.

Яўтух. Ну, ідзі, пасяджу. (*Хадора адзяецца, бярэ посьцілку і выходзіць*).

Яўтух (пяе сам сабе, глядзіць у вакно. Аленка стогне). Ці не Андрэй гэта пайшоў? Куды-ж гэта ён з гармонікам. Трэба пайсьці паглядзець. (*Выходзіць*).

Аленка (стогне). Мама, вады! Мамачка, дрэнна мне. Ой, ой, рагуйце вы мяне. (*Уваходзіць Іван, Кастусь і Дора*). Мамачка, вады дай, мама!

Іван (дае вады). Шукай, Дора, хустку ды кажух. Надзявай хутчэй Аленку. Я пасаблю. А ты, Кастусь, ідзі каня глядзі. (*Дора шукае хустку і кажух*).

*) Канец. Пачатак глядзі ў № 5.

Кастусь. Няхай лепш Дора да каня ідзе, а я пасаблю табе Аленку вынесці. Надзявай хутчэй Аленку, Дора, ды ідзі да каня.

Дора. Зараз, зараз (*адзяе Аленку, Іван пасабляе*).

Іван. Во дзядзькавы валёнкi. Ну, бяжы, Дора, да каня, а то, каб не адарваўся ды ня ўцёк. Толькі, каб мама з дзядзькам ня ўбачылі, як паедзем. Але я добра іх упільнаваў: адна да папа са сьцягном па загуменьні пацягнулася, а другі за гармонікам усьлед лайшоў. (*Дора выходзць*).

Аленка (*стогне*). Куды вы мяне павязіце?

Іван. Ня бойся, Аленка, у бальніцу цябе завязем, паправішся там хутка, а тут памрэш з гэтымі лекамі. Бярыся за маю шыю і за Кастусёву. Садзіся во так. (*Выносяць Аленку. Сьцёпка ўвесь час круціцца каля іх. Глядзіць у вакно*).

З а с л о н а .

ДЗЕЯ ДРУГАЯ

Праз два тыдні. Тая-ж хата. Маці і дзядзька Яўтух.

Маці (*глядзіць у вакно*). Зараз павінны прыехаць. Добра, што тады Іван завёз Аленку ў бальніцу, а то ве ачуняла-б яна. Ну, і сорамна-ж мне было ад людзей, як выгаварваў мне доктар! Во дзе сорамна было! У яе, кажа, дыфтарыт, а вы яе ад спужаньня мыць хацелі ды крыж пасыля яе Сьцёпку цалаваць хацелі даць. Як вам ня сорамна! Гэты хлэпец (*паказваў доктар на Івана*) разумнейшы за вас. Яно і праўда.

Вось і палепшала Аленка. Зараз вось і дамоў прыедзе. (*Дзядзька ў гэты час сядзіць на лаўцы, калупае ў носе, калі ні-калі махае рукой на словы Хадоры, пазяхае, хрысьціцца, заплюшчвае вочы*).

Яўтух. Пусьціла ў распушту дзяцей. Што хочучь, тое і робяць. Панавесілі во чарцей у хаце, а ты глядзі. Цьху, ды ўсё.

Матка (*падыходзячы да вакна*). Здаецца, ці ня едуць? Едуць, едуць! (*надзяе кажух*). Хадзем, Яўтух, паможам ім.

Яўтух. Прыехалі ўжо свае парадкі наводзіць. Не пайду я.

Самі ня зломкі ўсё зрабіць. Дарослых вучыць умеюць. Пасабляць ім? Няма дурных. (Сеў за стол і апёрся рукамі). Прыехалі ўжо... (Маці выходзіць. Праз хвіліну ўваходзіць маці і Аленка).

Маці. Распранайся, дачушка. Зьмерзла, нябось? Давай я пасаблю адшпіліць.

Аленка. Я ня зьмерзла. Надвор'е лёгкае ды і недалёка. Хутка даехалі. Конь шпарка бег. Ах, мамачка, як я рада, што дамоў прыехала, што я паздаравела ўжо (цалуе маці). Мне Іван казаў, што ў школу хадзіць ужо буду. (Глядзіць на дзядзьку). Добры дзень, дзядзька! Што ты нешта як сярдзіты?

Яўтух. Няма чаго і не сярдзіцца. Пра школу ўспомніла, а пра царкву, нябось, не. А дзе, каб сказала: во паздаравела, дык у царкву з дзядзькам пайду, паслухаю як ён там сьпявае (пяе: *госпадзі памілуй, госпадзі памолімся*). Цьху, ды і ўсё.

Маці. Аленка, ідзі на печку пагрэйся, а я зараз есьці дам. Во і Іван ідзе. Сыцёпка нешта недзе загуляўся. Ня бачыў як вы прыехалі. (Уваходзіць Іван).

Іван. Ну, да нас цэлая гурба дзяцей сыпле. І Сыцёпка з імі.

Маці. Гэта ўбачылі, што вы прыехалі. (Чутны галасы, потым шагі. Аленка падбягае да вакна. Яўтух, апёршыся на локці, сядзіць ля стала. Уваходзіць Кастусь, Дора і некалькі піанэраў і піанэрак).

Кастусь. Ну, здарова, Аленка. Да змаганьня за справу рабочых—будзь гатова! (сільот). А мы прышлі запісаць цябе і Сыцёпку ў шэрагі вучняў нашай школы. Сёньня робім абход, каб ахапіць граматай усіх дзяцей з 8-мі гадовага ўзросту. Праводзіцца ўсеагульнае навучаньне. Мы, піанэры, даламагаем у гэтым.

Аленка. Я вельмі рада. Я хачу ў школу.

Маці. Яна-ж схварэла, няхай крыху палепшае. Дома хай пабудзе.

Дора. Ня будзьце вы, цётка, ворагам сваёй дачцы. Калі-ж ёй вучацца, калі не цяпер.

Кастусь. І Сыцёпку трэба ў школу пасылаць. Яму там лепш будзе, чым па вуліцы бегаць, з хлапцамі біцца ды сабак дражніць. Праўда, Сыцёпка?

Сыцёпка (весела). Я буду хадзіць у школу. Я буду кніжкі чытаць, малюнкi маляваць.

Маці. Ды што з вамі зробіш?
Відаць вы праўду кажаце.

Яўтух. Ня ведаеш, што рабіць.
Гані ўсіх у шыю. Цьху, ды і ўсё!
(Усе паглядзелі на яго, але ніхто
яму нічога не сказаў).

Кастусь. Ну, цёгачка, я зараз за-
пішу ў сьпіс тваіх Аленку і Сьцёпку
(запісвае).

Іван. Ура, наша ўзяло! Ад ра-
дасьці давайце сьпяём, і зробім
некалькі нумароў фізвыху.

Усе. Давайце, давайце!

Іван. Ведаю, што і тую цемру, што
заняла кут, хутка зьнішчым і ў кол-
гасе ўсе будзем. Ура!

Усе. Ура, ура, ура! (Пяюць
„Бабкі старыя“... (Глядзі зьнізу).
Можна сьпяваць і іншыя песьні.
Робяць фізкультурныя нумары.
Яўтух зьдзіўлена глядзіць на
піанэраў і слухае. Маці стаіць, абцірае вочы, твар радасны.
Яўтух устгэў, падняшоў бліжэй, раскрыў рот, чэша патыліцу).

Яўтух. Гэта здорава! Вось табе і чырвонаязыкія! Гэтак і я нават
ня ўмею.

Заслона.

БАБ-КІ СТА-РЫ-Я РА-ЗАМЗПА-ПА-МІ СТРА-ШАЦЬ НАС
ПЕК-ЛАМ СТРА-ШАЦЬ БА-ГА-МІ. ТОЛЬ-КІ ХАЙ ВЕ-ДА-Е ВО-РАГ НАШ
КОЖ-НЫ, ШТО АК-ЦЫБ-РО-НАК Ю-НЫ БЯЗ-БОЖ-НІК, ШТО АК-ЦЫБ-
РО-НАК Ю-НЫ БЯЗ-БОЖ-НІК

Слова А. ЯКІМОВІЧА
Музыка ЯФІМАВА

РАБОЧЫ ПАКОЙ

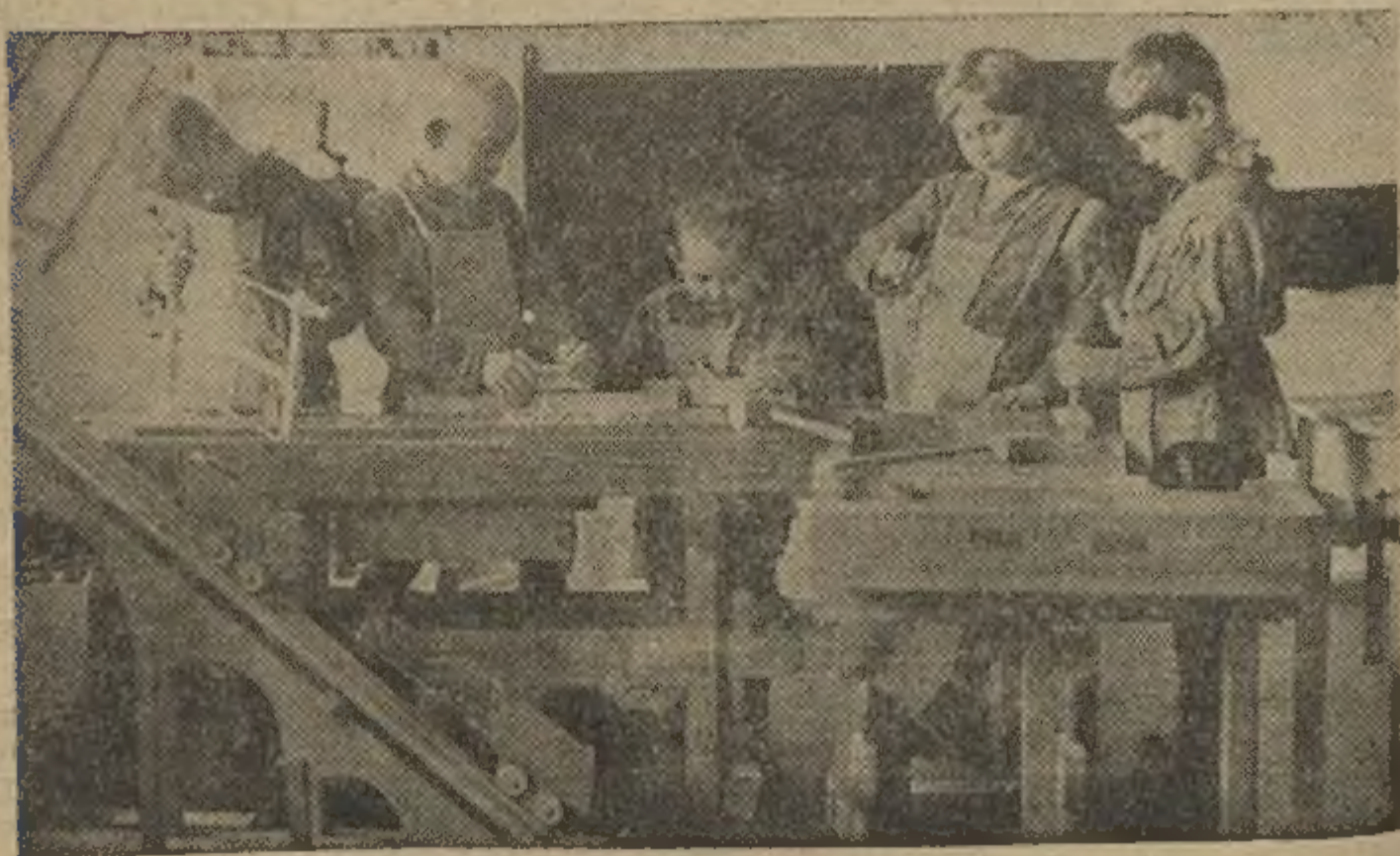
С тук і грук,
Грук і стук:
Тут-тук-тук!
Тук-тук-тук!
Тут працуе,
Тут працуе
Многа рук,
Многа рук.

Т ут маленькія
Майстры
Робяць цацкі—
Трактары.
З дошчак,
Палак,
Нават з гліны
Робяць розныя
Машыны.

С тук і грук,
Грук і стук:
Тук-тук-тук!
Тук-тук-тук!

Т ут заняты
Дзеці справай,
А ня простаю
Забавай.

І рыхтуюцца
З ахвотай
Да вялікае
Работы.

ПАДУМАЙ

ЗАГАДКІ

1. Бегала ліска каля лесу
блізка, дзе гляне, там трава
вяне.

2. Два вяпры б'юцца, гры-
зуцца аж пена з іх ідзе.

3. Румяны Піліп да палкі
прыліп.

4. Ляціць маўчыць, ляжыць
маўчыць, а як памрэ, дык
зараве.

5. Лес стаіць, шуміць, га-
моніць—прыдуць людзі гару
зробяць.

6. Круглы, як камочак,
мае адно вочка, тонкі хвасто-
чак прымацованы да пру-
точка.

МАНАГРАМА

(Прыдумалі Геніна Ф. і Цукерман)

З „Д“ — будынак

З „Б“ — гук

З „Л“ — прылада

З „С“ — рыба

У гэтых словах канчаткі
павінны быць аднолькавыя.

ДЗЕЦІ! Мы напісалі для вас вершык пра сяўбу. Паслалі яго ў друкарню. Вершык набралі. Але здарыўся прыкры выпадак—набор рассыпаўся. Прышлося складаць яго нанова. Аднак злажылі яго няправільна: пераблыталі асобныя радкі. Калі чытаць яго так, як надрукавалі, дык ня выходзіць у лад.

Мы раім вам, дзеці, самім выправіць памылку: пераставіць радкі вершу так, каб было ў лад.

Хто так зробіць, той будзе мець за гэта добры вершык пра сяўбу.

Ну, хутчэй за работу!

Сеньня дзень вясёлы,

Чысьціла насеньне.

Сонечны, вясеньні.

Сеньня наша школа

Ураджаю болей.

Калі чыстым збожжам

Дык зьбяром увосень.

Мы засеем поле,

Адназы на загадкі з № 4

1. Пушынку. 2. Серп. 3. З пустой. 4. Мокрыя. 5. Рак. 6. Трое.
7. Галавешка. 8. Кніга.

Загадкі, зьмешчаныя ў гэтым нумары, прыслалі дзяткоры: Кан-
стантынаў Ф. (Бярэзінскі р.), Піліпаў Васіль (Горацкі р.) і Вера
Савіцкая (Койданаўскі р.).

ВЫДАВЕЦТВА ЦК ЛКСМБ
„Чырвоная змена“

Рэдактары: ул. шпіцэр.
А. Якімовіч.

ПОП І КУЛАК НАШЫЯ ВОРАГІ

Па гэтых малюнках з'явіліся самі апавяданні аб прыго-
дах шіоднікаў бальшавіцкай сяўбы—папа і кулака.